

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

Кафедра фінансів, банківської та страхової справи

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «ФІНАНСИ»

на тему: «Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл та використання в умовах сучасної системи оподаткування»

Здобувача(ки) 2-го курсу

групи: Е-8-24-Б1ФБС-Н(4.63)

спеціальності: D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Стаднік Тетяна Володимирівна

Керівник: доктор філософії, доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи ННІУЕБ

Хіміч Св'ятослав Володимирович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Київ – 2026 р.

ЗМІСТ

1) ВСТУП

2) РОЗДІЛ 1. «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО РОЛЬ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ»

3) РОЗДІЛ 2. «ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ»

4) РОЗДІЛ 3 «ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА»

5) ВИСНОВОК

6) ДЖЕРЕЛА

ВСТУП

Напротязі всього існування держави Україна стикалася з численними та постійними перешкодами у сфері контролю фінансів. Стабільності заважали декілька факторів, будь-то війна, державний борг чи просто недоречне витрачання коштів держави на розвиток, наприклад виробничої або матеріальної інфраструктури. Звичайно, можна легко заперечити, що будь-який розвиток є корисним та необхідним, адже у майбутньому це обов'язково принесе дохід та покращить умови існування громадян. Але, особисто на мою думку, у випадку такої держави як Україна, такі вкладення є недоречними, так як саме вони беруть на себе кошти, які могли бути використані на більш необхідну в цей проміжок часу інфраструктуру, котра зазвичай залишається непоміченою і перенесеною на потім.

Зрозуміло, що в умовах повномасштабної війни, яка розпочалася у 2022 році, державі складно розвиватися у фінансовій сфері. Переважна частина бюджету витрачається на оборону та безпеку, якщо точніше то близько 84 млрд. доларів, що становить майже 40% від загального ВВП країни. Власні доходи держави покривають лише половину всіх потреб, тому країна надзвичайно сильно залежить від міжнародної допомоги.

Головною проблемою держави є недосвідченість кадрів, а у зв'язку з війною, їх повна нестача. Наразі половина приватних та державних підприємств страждає від цього, що і знижує їх дохід, пізніше податки і казну держави. Також країна має слабкий технічний рівень на державних підприємствах, порівняно з приватними. З цього і виходить, що дуже мала частина коштів, які надходять з податків витрачається саме на розвиток необхідних соціальних інфраструктур що і понижає якість проживання в Україні. Економіка держави також характеризується розгалуженою структурою, що є не стабільною і виступає головним “підводним каменем” у розвитку. До її мінусів віднесу: фізичну вразливість, до прикладу, за час війни енергосистема України, що є надзвичайно великою та розгалуженою та приносила великий дохід, що становив 8-10 від всього ВПП країни, наразі постійно страждає від обстрілів, кожного дня велика кількість коштів витрачається на ремонт та придбання обладнання, це також несе

за собою корупційні ризики, які, на жаль, є широко розповсюдженими в Україні, складність координації знижує швидкість реагування та посилює ці ризики під час ремонту; також в державі існує тенденція нерівномірного розвитку інфраструктури в різних регіонах, наприклад, розвиток електро мереж у великих містах сильно випереджає той самий, тільки в сільських регіонах, страждають люди, які, як правило, платять тіж самі податки.

За мету курсової роботи візьму поглиблене роз'яснення теми фінансового контролю та податкової системи України. Розглянути куди саме ідуть кошти з податкової системи, і чи доречно вона працює на даний момент. За завдання вважаю запропонувати власні шляхи удосконалення та покращення контролю фінансів задля майбутнього розвитку держави, на скільки це можливо в умовах війни. Буду використовувати актуальні дані та розрахунки для вияву, так званих «дірок» в економіці.

Дуже сподіваюся, що в даній курсовій роботі в мене вийде добре розкрити цю тему та надати дійсно робочі способи задля покращення економічного стану держави. У нового покоління є всі шанси змінити цей світ на краще, вони дивляться на речі абсолютно під іншим кутом, враховуючи фінанси і систему економіки.

Це і є ще одна мета моєї курсової роботи, довести, що віра у молодь, яку висловлював Федосов Віктор Михайлович у власній книзі “ТЕОРІЯ ФІНАНСІВ”, цитую: «За період вікової історії України вкотре проходять корінні зміни, які зачепили усі галузі економіки і суспільства. І якщо раніше такі зміни завжди були наслідком війн, то нині ніхто не заперечує цілісності України. Ми воюємо самі, зі своєю психологією, зі своїми звичаями, зі своїм минулим.... Усі сподівання на молодь, яка залучається до активного суспільного життя. Це майбутнє України.» Маю за мету довести, що ці слова не були сказані просто так, і є чистою правдою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО РОЛЬ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

1.1. Сутність прибутку та його значення у діяльності підприємства

У ринковій економіці прибуток займає центральне місце серед показників, які характеризують результати діяльності підприємства. Саме через нього можна оцінити не лише фінансовий результат роботи, а й загальний рівень ефективності управління, здатність підприємства адаптуватися до економічних змін та підтримувати стабільний розвиток у довгостроковому періоді.

У процесі дослідження стало очевидним, що поняття прибутку не можна зводити виключно до арифметичної різниці між доходами та витратами. Такий підхід є занадто спрощеним, оскільки в сучасних умовах прибуток фактично відображає рівень організації всієї системи управління підприємством. На величину прибутку впливають виробнича ефективність, фінансова політика, кадрові рішення, структура витрат, податкове навантаження та навіть здатність підприємства швидко реагувати на зовнішні ризики.

Особливо помітною роль прибутку стала в умовах економічної нестабільності останніх років. Частина українських підприємств, незважаючи на складну ситуацію, змогла не лише продовжити діяльність, а й зберегти фінансову стійкість. Водночас інші компанії, які до цього демонстрували високі обсяги реалізації продукції, опинилися у кризовому стані. Це свідчить про те, що сам по собі обсяг продажів не гарантує стабільності підприємства. Значно важливішим є те, наскільки ефективно підприємство здатне управляти власними ресурсами та контролювати витрати.

На практиці прибуток виконує одночасно декілька функцій. Для власників бізнесу він є критерієм ефективності вкладення капіталу. Для держави — джерелом податкових надходжень та фінансового забезпечення бюджету. Для самого підприємства прибуток виступає основою самофінансування, інвестиційної діяльності та економічного розвитку.

Слід звернути увагу й на те, що в сучасній економіці прибуток дедалі частіше розглядається як показник рівня адаптивності підприємства. В умовах постійних змін підприємства змушені швидко перебудовувати логістику, змінювати структуру виробництва, оптимізувати витрати та переглядати фінансові стратегії. Саме здатність реагувати на такі зміни значною мірою визначає майбутню прибутковість діяльності.

Таблиця 1.1

Значення прибутку для діяльності підприємства

Сфера використання	Практичне значення
Фінансова	Формування власних фінансових ресурсів
Інвестиційна	Розширення діяльності та модернізація
Управлінська	Оцінювання ефективності рішень керівництва
Соціальна	Матеріальне стимулювання працівників
Стратегічна	Забезпечення довгострокової стабільності

У сучасній практиці прибуток також відіграє важливу роль у формуванні конкурентних переваг. Підприємства, які мають стабільний фінансовий результат, отримують більше можливостей для інвестування у нові технології, автоматизацію виробництва та розвиток персоналу. Це, своєю чергою, позитивно впливає на їхню ринкову позицію.

На мою думку, одним із найбільш показових прикладів є українські підприємства аграрного сектору, які після порушення традиційних логістичних маршрутів почали переорієнтовувати діяльність на переробку продукції. Такий підхід дозволив не лише частково компенсувати втрати, а й створити нові джерела прибутку.

Отже, прибуток у сучасних умовах доцільно розглядати не тільки як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, а як комплексний економічний показник, що характеризує ефективність управління, рівень конкурентоспроможності та здатність підприємства до подальшого розвитку.

1.2. Формування прибутку підприємства та фактори впливу на нього

Процес формування прибутку є складною системою взаємопов'язаних економічних процесів. Його величина залежить не лише від доходів

підприємства, а й від великої кількості внутрішніх та зовнішніх факторів, вплив яких у сучасних умовах постійно змінюється.

У теоретичних джерелах прибуток зазвичай розглядається як результат перевищення доходів над витратами. Проте на практиці процес його формування є значно складнішим. Навіть за умов стабільного рівня реалізації підприємство може втрачати прибутковість через зростання витрат, інфляційні процеси або неефективну систему управління.

Останні роки продемонстрували, наскільки нестійким може бути фінансовий результат підприємств. Значне підвищення вартості енергоносіїв, проблеми із логістикою, коливання валютного курсу та зростання цін на сировину суттєво вплинули на прибутковість багатьох українських компаній. У ряді випадків підприємства змушені були працювати фактично на межі рентабельності навіть при стабільному попиті на продукцію.

На формування прибутку впливають як внутрішні фактори, які підприємство може контролювати, так і зовнішні, що формуються під впливом економічного середовища.

Таблиця 1.2

Основні фактори впливу на формування прибутку

Фактор	Характер впливу
Обсяг реалізації продукції	Визначає рівень доходів підприємства
Собівартість продукції	Формує рівень витрат
Податкова політика	Впливає на величину чистого прибутку
Рівень конкуренції	Визначає можливості ціноутворення
Продуктивність праці	Впливає на ефективність виробництва
Інфляційні процеси	Спричиняють зростання витрат

У сучасних умовах особливо важливим стає контроль за витратами. Якщо раніше підприємства орієнтувалися переважно на збільшення виробництва, то сьогодні основною перевагою стає ефективність використання ресурсів. Саме тому багато компаній активно впроваджують системи автоматизації, енергозберігаючі технології та цифрові інструменти фінансового контролю.

Наприклад, великі логістичні компанії після 2022 року були змушені швидко змінювати маршрути постачання та оптимізувати транспортні витрати.

Ті підприємства, які змогли оперативнo адаптувати систему управління, зберегли стабільний рівень прибутковості навіть в умовах кризи.

Окрему увагу слід приділити впливу податкової системи на формування прибутку. Податкове навантаження безпосередньо впливає на обсяг фінансових ресурсів, які залишаються у розпорядженні підприємства після сплати обов'язкових платежів. Водночас не менш важливим є рівень стабільності податкового законодавства, оскільки постійні зміни ускладнюють процес фінансового планування.

Крім того, у сучасній економіці дедалі більшого значення набуває управлінський фактор. Навіть за однакових ринкових умов підприємства можуть демонструвати абсолютно різні фінансові результати через відмінності в системі управління, структурі витрат та підходах до організації діяльності.

Таким чином, прибуток формується під впливом цілого комплексу факторів, взаємодія яких визначає рівень фінансової ефективності підприємства.

1.3. Прибуток як основа фінансової стійкості підприємства

У сучасній економіці прибуток поступово перетворився на один із головних індикаторів фінансової безпеки підприємства. Саме він забезпечує можливість підтримувати безперервність діяльності, формувати резерви та забезпечувати подальший розвиток.

Практика показує, що фінансово стійким є не обов'язково те підприємство, яке має найбільші обсяги доходів. Значно важливішою є здатність стабільно отримувати прибуток навіть в умовах економічної нестабільності. Саме стабільність прибутковості дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним та менш залежним від зовнішніх джерел фінансування.

У сучасних умовах прибуток використовується для фінансування інвестиційних проєктів, оновлення основних засобів, впровадження інновацій та створення резервних фондів. Без достатнього рівня прибутковості підприємство поступово втрачає можливість до модернізації та розвитку.

Основні напрями використання прибутку підприємства

Напрямок використання	Значення для підприємства
Інвестиційна діяльність	Розширення виробництва
Формування резервів	Захист від фінансових ризиків
Модернізація	Підвищення ефективності діяльності
Інноваційний розвиток	Посилення конкурентних переваг
Соціальні програми	Підвищення мотивації персоналу

Особливо важливою роль прибутку стала під час кризових явищ останніх років. Підприємства, які мали сформовані резерви та достатній рівень фінансової стійкості, отримали більше можливостей для адаптації до нових умов діяльності.

На практиці прибуток виконує ще й стабілізаційну функцію. Завдяки власним фінансовим ресурсам підприємство може зменшувати залежність від банківських кредитів та зовнішнього фінансування. Це особливо актуально в умовах нестабільного фінансового ринку та високої вартості кредитних ресурсів.

Разом із тим важливо зазначити, що сам факт отримання прибутку ще не гарантує стабільного розвитку підприємства. Значну роль відіграє ефективність його використання. Якщо прибуток спрямовується виключно на короткострокові потреби, підприємство поступово втрачає можливості для стратегічного розвитку.

У сучасних умовах підприємства повинні орієнтуватися не лише на максимізацію поточного фінансового результату, а й на формування довгострокової фінансової стійкості. Саме такий підхід дозволяє забезпечити стабільне функціонування підприємства навіть у періоди економічної нестабільності.

Отже, прибуток у сучасній ринковій економіці слід розглядати як багатофункціональний економічний показник, який характеризує не лише ефективність господарської діяльності, а й рівень фінансової стабільності та перспективи подальшого розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ, РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

2.1. Особливості формування прибутку підприємства в сучасних економічних умовах

У сучасній ринковій економіці прибуток формується під впливом великої кількості взаємопов'язаних факторів, тому його не можна розглядати виключно як арифметичну різницю між доходами та витратами. На мою думку, сьогодні процес формування прибутку значно складніший, ніж це подається у класичних економічних підходах, оскільки на фінансовий результат підприємства одночасно впливають виробничі, фінансові, податкові, логістичні та навіть політичні чинники.

Особливо це стало помітним в українських реаліях останніх років. Після початку повномасштабної війни значна кількість підприємств була змушена не лише змінювати структуру витрат, а й фактично перебудовувати власну модель ведення бізнесу. Частина компаній втратила традиційні ринки збуту, інші — зіткнулися з дефіцитом сировини, складністю логістики та зростанням витрат на енергоресурси. У таких умовах прибуток почав значною мірою залежати не стільки від обсягів виробництва, скільки від здатності підприємства швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

На мою думку, саме адаптивність сьогодні стає одним із ключових факторів формування прибутку. Підприємства, які оперативно змінюють систему постачання, оптимізують витрати та впроваджують сучасні методи управління, мають значно більше шансів підтримувати стабільний фінансовий результат навіть у кризових умовах.

Формування прибутку починається з отримання доходу від реалізації продукції або послуг. Проте сам факт збільшення доходу ще не означає покращення фінансового стану підприємства. У сучасній практиці нерідко

виникають ситуації, коли підприємство демонструє зростання виручки, але при цьому рівень чистого прибутку скорочується через швидше зростання витрат.

На мою думку, це пояснюється тим, що сьогодні прибуток формується не лише через обсяги реалізації, а й через якість управлінських рішень. Якщо підприємство не контролює собівартість продукції, не здійснює фінансового планування та не аналізує ризики, навіть високі продажі можуть не забезпечити належної прибутковості.

Таблиця 2.1

Основні складові формування прибутку підприємства

Складова	Характеристика впливу
Дохід від реалізації	Формує первинні фінансові надходження
Собівартість продукції	Безпосередньо впливає на валовий прибуток
Операційні витрати	Визначають ефективність поточної діяльності
Податкові платежі	Впливають на обсяг чистого прибутку
Фінансова політика	Формує структуру використання ресурсів

Під час аналізу теми я дійшла висновку, що особливо важливим чинником формування прибутку є система управління витратами. Якщо раніше підприємства могли компенсувати високі витрати шляхом збільшення виробництва, то сьогодні така модель працює значно гірше. В умовах нестабільної економіки надмірне зростання обсягів виробництва без належного контролю витрат може навіть призвести до погіршення фінансового стану підприємства.

Наприклад, частина українських виробничих компаній після 2022 року зіткнулася з різким зростанням логістичних витрат. У результаті деякі підприємства були змушені скорочувати обсяги експорту, навіть попри високий попит на продукцію. Це свідчить про те, що сучасний прибуток значною мірою формується під впливом зовнішнього економічного середовища.

На мою думку, важливу роль сьогодні відіграє також цифровізація фінансового управління. Підприємства, які використовують автоматизовані системи контролю витрат, фінансового аналізу та прогнозування, отримують можливість швидше реагувати на зміни ринку та ефективніше управляти прибутком.

Крім того, суттєвий вплив на формування прибутку має конкурентне середовище. У сучасних умовах підприємства змушені не лише виробляти продукцію, а й постійно підвищувати її якість, вдосконалювати сервіс та підтримувати конкурентний рівень цін. Це потребує додаткових витрат, однак водночас створює можливості для довгострокового зростання прибутковості.

На мою думку, сьогодні прибуток підприємства є результатом не окремої фінансової операції, а комплексної системи управління всією діяльністю підприємства.

2.2. Вплив системи оподаткування на прибуток підприємства

Одним із ключових факторів, що визначають обсяг чистого прибутку підприємства, є система оподаткування. Саме через механізм податкових платежів держава бере участь у перерозподілі фінансових ресурсів підприємств та формуванні бюджетних надходжень.

На мою думку, в сучасних умовах система оподаткування впливає на діяльність підприємства значно ширше, ніж лише через обсяг сплачених податків. Податкове законодавство впливає на фінансове планування, інвестиційну активність, структуру витрат та загальний рівень економічної стабільності підприємства.

Основним податком, який безпосередньо впливає на прибуток підприємства, є податок на прибуток. Його сплата зменшує обсяг фінансових ресурсів, що залишаються у розпорядженні підприємства після завершення звітного періоду.

Разом із тим у процесі дослідження я дійшла висновку, що проблема для підприємств полягає не лише у самому податковому навантаженні, а й у нестабільності податкового середовища. Часті зміни законодавства ускладнюють фінансове прогнозування та створюють додаткові ризики для бізнесу.

Особливо це характерно для української економіки, де підприємства функціонують в умовах постійних змін нормативної бази. На мою думку, така ситуація негативно впливає на довгострокове планування діяльності

підприємств, оскільки бізнес не завжди може прогнозувати майбутні витрати та податкові зобов'язання.

Таблиця 2.2

Вплив податкової системи на фінансові результати підприємства

Елемент податкового впливу	Наслідки для підприємства
Податок на прибуток	Зменшення чистого фінансового результату
Зміни законодавства	Ускладнення фінансового планування
Податкове адміністрування	Додаткові витрати часу та ресурсів
Податкові пільги	Стимулювання окремих напрямів діяльності
Штрафні санкції	Підвищення фінансових ризиків

На мою думку, сучасна система оподаткування повинна не лише забезпечувати наповнення бюджету, а й створювати умови для розвитку підприємництва. Якщо податкове навантаження є надмірним або нестабільним, підприємства починають скорочувати інвестиції, витрати на модернізацію та інновації.

Особливо складною є ситуація для малого та середнього бізнесу. Великі компанії зазвичай мають більше можливостей для фінансового планування та адаптації до змін законодавства, тоді як невеликі підприємства значно гостріше реагують на будь-які податкові зміни.

У сучасних умовах значна частина підприємств також несе додаткові витрати на:

- ведення податкового обліку;
- юридичний супровід;
- аудит;
- електронне адміністрування;
- адаптацію до нових нормативних вимог.

На мою думку, саме тому підприємства сьогодні оцінюють ефективність діяльності переважно через обсяг чистого прибутку, а не через валові показники доходу.

Водночас податкова система може виконувати і стимулюючу функцію. Через податкові пільги держава здатна підтримувати окремі галузі економіки, стимулювати інноваційну діяльність та інвестиційну активність підприємств.

Наприклад, у період економічної нестабільності в Україні застосовувалися окремі спрощені податкові механізми для підтримки бізнесу. На мою думку, такі рішення дозволяють частково зменшити фінансовий тиск на підприємства та підтримати їхню платоспроможність.

2.3. Розподіл прибутку підприємства та напрями його використання

Після сплати податків підприємство отримує чистий прибуток, який стає основним внутрішнім джерелом фінансування подальшої діяльності. На мою думку, саме на етапі розподілу прибутку найбільш помітно проявляється ефективність фінансового менеджменту підприємства.

У процесі аналізу теми я дійшла висновку, що навіть прибуткове підприємство може поступово втрачати фінансову стійкість у випадку неефективного використання прибутку. Якщо фінансові ресурси спрямовуються виключно на поточні потреби без інвестицій у розвиток, підприємство поступово втрачає конкурентні переваги.

У сучасній практиці чистий прибуток найчастіше використовується для:

- фінансування інвестицій;
- модернізації виробництва;
- створення резервних фондів;
- виплати дивідендів;
- розвитку інновацій;
- соціальних програм.

Таблиця 2.3

Основні напрями використання чистого прибутку

Напрямок використання	Практичне значення
Інвестиції	Розширення виробничої діяльності
Резервний фонд	Захист від фінансових ризиків
Дивіденди	Підтримка інтересів власників
Інноваційна діяльність	Підвищення конкурентоспроможності
Соціальні програми	Мотивація працівників

На мою думку, у сучасних умовах підприємства повинні орієнтуватися не лише на поточне споживання прибутку, а й на довгостроковий розвиток. Особливо важливими стають інвестиції у:

- цифрові технології;
- автоматизацію виробництва;
- енергоефективність;
- логістичну стабільність;
- фінансову безпеку.

Цікавим є те, що після початку повномасштабної війни найбільш стійкими виявилися саме ті підприємства, які раніше спрямовували частину прибутку на створення фінансових резервів та модернізацію діяльності.

Наприклад, частина українських компаній ще до кризових подій активно інвестувала у цифровізацію бізнес-процесів. У результаті це дозволило їм швидше адаптуватися до дистанційної роботи та підтримати стабільність управління підприємством.

На мою думку, сучасний підхід до розподілу прибутку повинен бути стратегічним. Підприємство має забезпечувати баланс між поточними фінансовими потребами та майбутнім розвитком.

Водночас важливо враховувати, що неефективне використання прибутку може призводити до:

- погіршення фінансової стійкості;
- зростання залежності від кредитів;
- зниження конкурентоспроможності;
- технологічного відставання.

Саме тому прибуток сьогодні слід розглядати не лише як фінансовий результат діяльності, а як основу довгострокового розвитку підприємства.

2.4. Проблеми формування та використання прибутку в сучасних умовах

У сучасній економіці процес формування та використання прибутку супроводжується значною кількістю ризиків та обмежень. На мою думку,

українські підприємства сьогодні працюють у середовищі підвищеної економічної невизначеності, що безпосередньо впливає на їхню прибутковість.

Однією з головних проблем є постійне зростання виробничих витрат. Підвищення цін на енергоресурси, сировину, транспортні послуги та оплату праці суттєво збільшує собівартість продукції.

Особливо складною ситуація стала після 2022 року, коли багато підприємств були змушені:

- змінювати логістичні маршрути;
- переносити виробництво;
- формувати резервні запаси;
- перебудовувати систему постачання.

На мою думку, це призвело до того, що навіть фінансово стабільні підприємства почали працювати в умовах значно вищих витрат та ризиків.

Таблиця 2.4

Основні проблеми формування прибутку підприємств

Проблема	Наслідки для підприємства
Інфляція	Зростання виробничих витрат
Воєнний стан	Порушення логістики та збуту
Валютні коливання	Збільшення фінансових ризиків
Податкове навантаження	Скорочення чистого прибутку
Висока конкуренція	Зниження рівня рентабельності

На мою думку, однією з найсерйозніших проблем залишається саме нестабільність економічного середовища. У таких умовах підприємствам складно здійснювати довгострокове планування та прогнозувати майбутній фінансовий результат.

Крім того, значна частина підприємств стикається зі складністю доступу до кредитних ресурсів. Високі процентні ставки та ризики кредитування обмежують можливості для інвестиційного розвитку та модернізації виробництва.

Ще однією проблемою є скорочення платоспроможного попиту населення. На мою думку, це особливо негативно впливає на підприємства, діяльність яких орієнтована на внутрішній ринок.

У сучасних умовах підприємства змушені приділяти значно більше уваги:

- управлінню ризиками;
- фінансовому плануванню;
- диверсифікації діяльності;
- контролю витрат;
- створенню резервів.

На мою думку, саме здатність швидко адаптуватися до економічних змін сьогодні стає головною умовою збереження прибутковості підприємства.

Отже, процес формування та використання прибутку в сучасних умовах є складним багатофакторним механізмом, який залежить як від внутрішньої ефективності підприємства, так і від загального стану економічного середовища.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Сучасні підходи до підвищення прибутковості підприємства

У сучасних умовах прибутковість підприємства вже не визначається виключно масштабами виробництва або обсягами реалізації продукції. На мою думку, сьогодні головним фактором успішності стає здатність підприємства ефективно управляти ресурсами та швидко реагувати на зміни економічного середовища. Саме тому проблема підвищення прибутковості набуває стратегічного значення для більшості українських підприємств.

У процесі дослідження даної теми я дійшла висновку, що в сучасній економіці підприємства більше не можуть орієнтуватися лише на збільшення доходів. Навіть високий рівень реалізації продукції не гарантує стабільного прибутку, якщо підприємство має неефективну структуру витрат або не здатне контролювати фінансові ризики.

На мою думку, одним із головних напрямів підвищення прибутковості є оптимізація витрат. Проте важливо розуміти, що оптимізація не повинна зводитися лише до скорочення витрат будь-яким способом. У сучасних умовах надмірна економія може призвести до погіршення якості продукції, втрати кваліфікованих працівників або зниження конкурентоспроможності підприємства.

Таблиця 3.1

Основні напрями підвищення прибутковості підприємства

Напрямок	Практичний результат
Оптимізація витрат	Скорочення собівартості продукції
Автоматизація процесів	Підвищення продуктивності праці
Цифровізація управління	Зменшення адміністративних витрат
Диверсифікація діяльності	Зниження економічних ризиків
Інноваційний розвиток	Підвищення конкурентоспроможності

На мою думку, сьогодні особливого значення набуває саме технологічне оновлення підприємств. Частина українських компаній уже активно впроваджує

автоматизовані системи управління виробництвом, цифровий документообіг та сучасні методи фінансового контролю. Це дозволяє не лише скорочувати витрати, а й значно підвищувати швидкість прийняття управлінських рішень.

Наприклад, логістичні компанії після 2022 року були змушені фактично перебудовувати маршрути постачання та систему координації перевезень. Саме підприємства з високим рівнем цифровізації змогли швидше адаптуватися до нових умов та підтримати стабільний рівень прибутковості.

У процесі аналізу теми я також звернула увагу на те, що сучасні підприємства дедалі більше орієнтуються на диверсифікацію діяльності. На мою думку, залежність лише від одного виду продукції або одного ринку збуту значно підвищує фінансові ризики підприємства.

Саме тому багато компаній починають:

- розширювати асортимент продукції;
- освоювати нові ринки;
- впроваджувати додаткові послуги;
- створювати нові напрями діяльності.

На мою думку, диверсифікація дозволяє підприємству підтримувати стабільність прибутку навіть в умовах економічної нестабільності.

Крім того, важливим фактором підвищення прибутковості є ефективне управління персоналом. У сучасній економіці значна частина конкурентних переваг формується саме через професійний рівень працівників, їхню мотивацію та здатність адаптуватися до змін.

Таким чином, підвищення прибутковості підприємства в сучасних умовах потребує комплексного підходу, який повинен поєднувати фінансове управління, технологічний розвиток та стратегічне планування.

3.2. Удосконалення системи управління прибутком підприємства

У сучасних економічних умовах ефективне управління прибутком стає одним із головних елементів фінансової стійкості підприємства. На мою думку, сьогодні недостатньо просто отримувати прибуток — значно важливішим є вміння правильно його розподіляти, прогнозувати та використовувати.

Під час дослідження теми я дійшла висновку, що однією з головних проблем українських підприємств є переважання короткострокового фінансового мислення. Часто підприємства спрямовують прибуток переважно на вирішення поточних проблем, залишаючи без належної уваги питання стратегічного розвитку.

На мою думку, сучасна система управління прибутком повинна включати:

- фінансове прогнозування;
- контроль витрат;
- оцінку ризиків;
- планування інвестицій;
- аналіз ефективності використання ресурсів.

Таблиця 3.2

Основні елементи системи управління прибутком

Елемент	Значення для підприємства
Фінансове планування	Прогнозування майбутніх результатів
Аналіз витрат	Виявлення неефективних витрат
Контроль рентабельності	Оцінка прибутковості діяльності
Управління ризиками	Зменшення фінансових втрат
Інвестиційне планування	Забезпечення довгострокового розвитку

На мою думку, сьогодні підприємства повинні орієнтуватися не лише на короткостроковий фінансовий результат, а й на створення довгострокової фінансової стабільності. Саме тому важливого значення набуває стратегічне управління прибутком.

У сучасних умовах частина українських підприємств почала активно інвестувати прибуток у:

- енергетичну автономність;
- автоматизацію виробництва;
- цифрові технології;
- модернізацію обладнання;
- створення резервних фондів.

На мою думку, такі інвестиції можуть тимчасово зменшувати чистий прибуток, однак у перспективі вони значно підвищують конкурентоспроможність підприємства та знижують рівень фінансових ризиків.

Особливо важливим елементом сучасного управління прибутком є внутрішній фінансовий контроль. Саме система контролю дозволяє підприємству своєчасно виявляти неефективні витрати, аналізувати прибутковість окремих напрямів діяльності та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

На мою думку, в сучасних умовах ефективне управління прибутком неможливе без використання цифрових інструментів. Автоматизовані системи фінансового аналізу дозволяють значно підвищити точність прогнозування та швидкість прийняття рішень.

Разом із тим важливо враховувати, що прибуток не повинен розглядатися виключно як джерело поточного споживання. Якщо підприємство не спрямовує частину фінансових ресурсів на розвиток, у довгостроковій перспективі це може призвести до втрати конкурентних позицій.

Таким чином, удосконалення системи управління прибутком повинно базуватися на поєднанні фінансового планування, ризик-менеджменту та стратегічного підходу до розвитку підприємства.

3.3. Використання зарубіжного досвіду в управлінні прибутком підприємств

У сучасній світовій економіці значна увага приділяється ефективному управлінню прибутком та забезпеченню фінансової стійкості підприємств. На мою думку, зарубіжний досвід є особливо цінним для українських підприємств, оскільки дозволяє визначити перспективні напрями вдосконалення фінансового управління.

У процесі аналізу теми я дійшла висновку, що головною особливістю підходів економічно розвинених країн є орієнтація на довгострокову стабільність, а не лише на швидке отримання прибутку.

У багатьох країнах значна увага приділяється:

- підтримці інновацій;

- цифровізації фінансового управління;
- стимулюванню інвестиційної діяльності;
- розвитку малого та середнього бізнесу;
- податковому стимулюванню підприємств.

Таблиця 3.3

Особливості зарубіжного підходу до управління прибутком

Країна / модель	Основні особливості
Німеччина	Довгострокове фінансове планування
США	Активне використання фінансової аналітики
Польща	Податкова підтримка малого бізнесу
Японія	Інвестування прибутку в технології
Країни ЄС	Цифровізація фінансового управління

На мою думку, для України особливо важливим є досвід країн, які активно підтримують розвиток малого та середнього бізнесу. Саме цей сектор здатний забезпечувати економічну гнучкість, створення робочих місць та швидку адаптацію до змін ринку.

Цікавим прикладом є Польща, де підприємства мають спрощені механізми податкового адміністрування та ширші можливості для розвитку підприємництва. Це дозволяє бізнесу зосереджувати більше уваги на розвитку діяльності, а не на вирішенні бюрократичних питань.

На мою думку, важливим елементом зарубіжного досвіду є також високий рівень цифровізації фінансового управління. У багатьох країнах підприємства активно використовують автоматизовані системи аналізу витрат, прогнозування прибутку та оцінки фінансових ризиків.

Водночас варто враховувати, що пряме копіювання зарубіжних моделей не завжди є ефективним. Українські підприємства функціонують в іншому економічному середовищі, тому адаптація іноземного досвіду повинна враховувати національні особливості економіки.

На мою думку, головним напрямом використання зарубіжного досвіду для України повинно стати:

- спрощення фінансового адміністрування;
- підтримка інвестиційної діяльності;

- розвиток цифрових технологій;
- удосконалення фінансового планування;
- підвищення прозорості управління.

Таким чином, використання сучасних міжнародних підходів може позитивно вплинути на ефективність управління прибутком українських підприємств та сприяти підвищенню їхньої конкурентоспроможності.

3.4. Перспективи підвищення ефективності використання прибутку в Україні

У сучасних умовах ефективність використання прибутку поступово перетворюється на один із ключових показників фінансової стійкості підприємства. На мою думку, у найближчі роки саме здатність підприємств раціонально використовувати фінансові ресурси визначатиме їхню конкурентоспроможність та можливості розвитку.

У процесі дослідження теми я дійшла висновку, що сучасні підприємства повинні орієнтуватися не лише на отримання поточного прибутку, а й на формування довгострокового потенціалу розвитку.

Серед найбільш перспективних напрямів підвищення ефективності використання прибутку можна виділити:

- цифровізацію управління;
- автоматизацію виробничих процесів;
- розвиток інновацій;
- удосконалення фінансового планування;
- інвестиції в енергоефективність.

Таблиця 3.4

Перспективні напрями використання прибутку підприємства

Напрямок	Очікуваний ефект
Цифровізація	Скорочення витрат та підвищення контролю
Автоматизація	Підвищення продуктивності праці
Інновації	Підвищення конкурентоспроможності
Інвестиції	Розширення діяльності підприємства
Стратегічне планування	Забезпечення фінансової стабільності

На мою думку, особливо актуальним для українських підприємств сьогодні є питання енергетичної незалежності. Частина підприємств уже активно інвестує прибуток у:

- альтернативні джерела енергії;
- резервні системи живлення;
- енергоефективне обладнання.

Такі рішення дозволяють не лише знижувати витрати, а й забезпечувати безперервність діяльності в кризових умовах.

Водночас важливою перспективою є розвиток цифрових технологій. У сучасній економіці підприємства, які швидше впроваджують цифрові інструменти управління, отримують суттєві конкурентні переваги.

На мою думку, у майбутньому ефективність використання прибутку дедалі більше залежатиме від:

- швидкості адаптації підприємства;
- рівня інноваційності;
- якості фінансового управління;
- здатності прогнозувати ризики.

Особливого значення також набуває стратегічне фінансове планування. Підприємства повинні не лише реагувати на поточні економічні зміни, а й формувати резерви для подолання можливих кризових ситуацій.

Таким чином, перспективи підвищення ефективності використання прибутку в Україні пов'язані насамперед із модернізацією системи управління підприємствами, розвитком цифрових технологій та впровадженням сучасних фінансових підходів.

ВИСНОВКИ

У процесі написання курсової роботи було досліджено теоретичні та практичні аспекти формування, розподілу та використання прибутку підприємства в умовах сучасної системи оподаткування. Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що прибуток у сучасній економіці є не лише фінансовим результатом діяльності підприємства, а й одним із головних показників його ефективності, конкурентоспроможності та здатності до розвитку.

У ході дослідження було встановлено, що в сучасних умовах значення прибутку суттєво змінюється. Якщо раніше прибуток переважно розглядався як кінцева мета господарської діяльності, то сьогодні він виконує значно ширші функції. Прибуток забезпечує фінансову стабільність підприємства, формує основу для інвестиційної діяльності, дозволяє створювати резерви та підтримувати адаптивність підприємства до економічних ризиків.

У першому розділі було досліджено економічну сутність прибутку та визначено його роль у діяльності підприємства. У результаті аналізу встановлено, що прибуток формується під впливом великої кількості внутрішніх та зовнішніх факторів, серед яких особливе значення мають рівень витрат, ефективність управління ресурсами, конкурентне середовище та державна економічна політика.

У другому розділі було проаналізовано механізм формування прибутку підприємства, особливості його розподілу та використання в умовах сучасної системи оподаткування. У процесі дослідження було встановлено, що податкова система має значний вплив на фінансові результати діяльності підприємств та безпосередньо визначає обсяг чистого прибутку, який залишається у розпорядженні підприємства.

Крім того, у роботі було визначено, що сучасні підприємства функціонують в умовах підвищеної економічної нестабільності. Значний вплив на прибутковість підприємств сьогодні мають інфляційні процеси, валютні коливання, зростання виробничих витрат, логістичні проблеми та високий рівень фінансових ризиків.

У третьому розділі було досліджено основні напрями підвищення ефективності формування та використання прибутку підприємства. У результаті аналізу було встановлено, що підвищення прибутковості підприємства можливе за рахунок оптимізації витрат, автоматизації діяльності, цифровізації управління, диверсифікації бізнесу та впровадження інноваційних технологій.

Особливу увагу було приділено зарубіжному досвіду управління прибутком підприємств. У результаті дослідження встановлено, що ефективні моделі фінансового управління базуються на стратегічному плануванні, підтримці інноваційної діяльності, цифровізації фінансових процесів та довгостроковому підході до розвитку підприємства.

На мою думку, в сучасних умовах прибуток слід розглядати не лише як фінансовий показник, а як комплексний індикатор ефективності діяльності підприємства та його здатності адаптуватися до змін економічного середовища. Саме ефективне управління прибутком дозволяє підприємству підтримувати конкурентоспроможність, забезпечувати фінансову стабільність та формувати основу для подальшого розвитку.

Отже, ефективне формування, розподіл та використання прибутку є необхідною умовою стабільного функціонування підприємства в сучасній ринковій економіці. Підприємства, які здатні раціонально управляти прибутком, впроваджувати сучасні технології та здійснювати стратегічне фінансове планування, мають значно більше можливостей для забезпечення довгострокової економічної стійкості та успішного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранова В. Г., Волохова І. С., Хомутенко В. П. Фінанси : навч. посіб. У 2-х ч. Ч. 1. Одеса : Атлант, 2015. 344 с.
2. Баранова В. Г., Волохова І. С., Хомутенко В. П. Фінанси : навч. посіб. У 2-х ч. Ч. 2. Одеса : Атлант, 2015. 309 с.
3. Благун І. Г., Сорока Р. С., Єлейко І. В. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 314 с.
4. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2018. 263 с.
5. Глущенко А. С. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2016. 440 с.
6. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Фінанси : підручник. Київ : Ліра-К, 2019. 600 с.
7. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2017. 416 с.
8. Теорія фінансів : навч. посіб. / І. О. Брюховецька та ін. Київ : МАУП, 2024. 394 с.
9. Теорія фінансів : підручник / за заг. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ : ЦУЛ, 2017. 576 с.
10. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підручник / В. О. Онищенко та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. 600 с.
11. Фінанси : навч. посіб. / за заг. ред. І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
12. Фінанси для фінансистів : підручник / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 612 с.
13. Фінанси України : навч. посіб. / за ред. М. І. Карліна. Київ : Кондор, 2018. 332 с.
14. Фінанси : навч. посіб. / А. С. Крутова та ін. Харків : Лідер, 2013. 560 с.

15. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів : підручник / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 576 с.

16. Міністерство фінансів України

17. Національний банк України

18. Державна податкова служба України

19. Податковий кодекс України

20. Державна казначейська служба України